

108/01.02/2019

23.1.2019

Enligt sändlista

BEGÄRAN OM UTLÅTANDE OM UTKASTET TILL STATSRADETS FÖRORDNING OM STÖD FÖR DAGLIG-VARUBUTIKSTJÄNSTER I FORM AV MÅNGSERVICECENTER I GLEST BEBYGGDA LANDS-BYGDSOMRÅDEN 2019—2020

Jord- och skogsbruksministeriet uppmanar instanserna på sändlistan komma med utlåtanden om det bilagda utkastet.

Utlåtandena skickas senast 8.2.2019 i första hand per e-post till adressen kirjaamo@mmm.fi eller per brev till Jord- och skogsbruksministeriet, PB 30, 00023 STATSRADET. Utlåtandena som sänds elektroniskt levereras i pdf-, Word- eller rtf-format.

Denna begäran om utlåtande finns enbart i elektronisk form.

Ytterligare information ger konsultativ tjänsteman Christell Åström, tfn 0295 16 2030, e-post: christell.astrom@mmm.fi, regeringssekreterare Sara Vanttinen, tfn 02951 62065, e-post: sara.vanttinen@mmm.fi.

Avdelningschef

Minna-Mari Kaila

Regeringssekreterare

Sara Vanttinen

BILAGOR:

utkast till statsrådets förordning om stöd för dagligvarubutikstjänster i form av mångservicecenter i glest bebyggda lands-bygdsområden 2019—2020

promemoria

Ministeriets begäran om utlåtande samt bilagor finns att få på ministeriets webbplats
<http://mmm.fi/sv/paremiss>

SÄNDLISTA

finansministeriet
justitieministeriet
arbets- och näringsministeriet
justitiekanslersämbetet
Livsmedelsverket
Konkurrens- och konsumentverket
Pellervon taloustutkimus PTT rf
Päivittäistavarakauppa PTY rf
Finsk Handel rf
Företagande i Finland rf
Nätverket för glesbygden (HAMA)
Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter (MTK)
NTM-centralerna

Den undertecknade begäran om utlåtande finns i jord- och skogsbruksministeriets arkiv.

Statsrådets förordning

om stöd för dagligvarubutikstjänster i form av mångservicecenter i glest bebyggda landsbygdsområden 2019—2020

I enlighet med statsrådets beslut föreskrivs med stöd av 8 § i statsunderstödslagen (688/2001):

1 §

Tillämpningsområde

Denna förordning tillämpas på stöd för dagligvarubutikstjänster i form av mångservicecenter i glest bebyggda landsbygdsområden som beviljas som sådant allmänt understöd som avses i 5 § 2 mom. i statsunderstödslagen (688/2001).

I fråga om statsunderstöd gäller dessutom vad som föreskrivs i statsunderstödslagen.

På stödet tillämpas också bestämmelserna om konstaterande av stödets förenlighet med den inre marknaden i kommissionens förordning (EU) nr 360/2012 om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på stöd av mindre betydelse som beviljas företag som tillhandahåller tjänster av allmänt ekonomiskt intresse (*SGEI de minimis*).

2 §

Syftet med understödet

Syftet med stödet för dagligvarubutiker är att trygga och erbjuda incitament för produktionen av och tillgången på dagligvarubutikstjänster i glest bebyggda landsbygdsområden genom att upprätthålla och öka tjänsternas mångsidighet.

3 §

Statsbidragsmyndighet

Statsbidragsmyndighet enligt statsunderstödslagen är Livsmedelsverket.

4 §

Definitioner

I denna förordning avses med

1) *glest bebyggt landsbygdsområde* ett glest bebyggt geografiskt område som baserar sig på den klassificering av stads- och landsbygdsområden baserad på geografisk information som upprätthålls av Finlands miljöcentral (systemet för uppföljning av samhällsstrukturen),

2) *dagligvarubutik* en butik som säljer ett fullsortiment av dagligvaror och i huvudsak fungerar enligt självbetjäningssprincipen.

5 §

Allmänna villkor för understöd

Understöd kan beviljas sådana dagligvarubutiker som finns i glest bebyggda landsbygdsområden och

- 1) är verksamma året om och
- 2) vars försäljning av dagligvaror är mindre än två miljoner euro per år och
- 3) vars avstånd till närmaste andra dagligvarubutik är minst 7,5 kilometer eller där den närmaste andra butiken på något annat sätt är svårillgänglig och
- 4) vars utbud av dagligvaror är mångsidigt, vilket innebär ett utbud på minst 500 dagligvaror.

Ett villkor för att understöd ska beviljas är att sökanden förbinder sig att sköta den skyldighet gällande serviceutbudet som avses i 6 §. Skyldigheten att tillhandahålla tjänster börjar samtidigt som den understödda verksamheten. Understöd kan betalas endast för den tid skyldigheten att tillhandahålla tjänster föreligger. Verksamheten i den understödda dagligvarubutiken ska idkas av understödstagaren själv.

Understöd beviljas inte butiker i anslutning till servicestationer eller butiksbilar.

Understöd beviljas inte företag i svårigheter enligt artikel 1.2 h i kommissionens förordning (EU) nr 360/2012.

6 §

Skyldighet i fråga om det understödda serviceutbudet

Understödstagaren förbinder sig att tillhandahålla dagligvarubutikstjänster. Dessutom ska understödstagaren förbinda sig att tillhandahålla minst två andra av följande kommersiella tjänstehelheter:

- 1) posttjänster,
- 2) kontantuttag,
- 3) apotekstjänster,
- 4) bränsledistribution.

Understödstagaren förbinder sig att i två år tillhandahålla tjänster enligt den skyldighet som avses i 1 mom.

7 §

Kostnader som berättigar till understöd

Understöd kan beviljas för kostnader orsakade av verksamhet enligt den skyldighet att tillhandahålla tjänster som anges i 6 §.

Som godtagbara kostnader beaktas alla kostnader som orsakas av den verksamhet som ingår i skyldigheten enligt 6 §. Understödet får inte användas för andra ändamål.

8 §

Understödet belopp

Understöd kan beviljas till ett belopp av högst 15 000 euro per sökande per år.

Understödet belopp är högst 50 % av de i 7 § avsedda kostnader som berättigar till understöd.

9 §

Ansökan om understöd

Ansökan om understöd lämnas till Livsmedelsverket.

Livsmedelsverket bestämmer en tidsfrist för skyldigheten att tillhandahålla tjänster och för ansökan om understöd.

Ansökan ska göras på en blankett som fastställts av Livsmedelsverket. Ansökan ska innehålla åtminstone följande uppgifter:

1) bokföringsmässigt åtskilt de utgifter och inkomster som uppkommit vid produktionen av tjänster enligt skyldigheten att tillhandahålla offentliga tjänster för SGEI de minimis-stödet och andra tjänster, om den som ansöker om understöd också har annan kommersiell verksamhet,

2) uppgifter som garanterar att det företag som idkar kommersiell verksamhet och ansöker om understöd uppfyller de 5 § 1 mom. 1—4 punkten angivna kriterierna för dagligvarubutiker,

3) uppgifter med stöd av vilka det kan konstateras att sökanden inte är ett företag i svårigheter enligt förordning (EU) nr 360/2012,

4) uppgifter med stöd av vilka det framgår vilka eventuella andra stöd av mindre betydelse sökanden har fått med stöd av förordning (EU) nr 360/2012 eller andra förordningar om stöd av mindre betydelse under skatteåret i fråga och det två föregående skatteåren,

5) uppgifter med stöd av vilka sökandens senast fastställda resultaträkning och balansräkning kan konstateras,

6) dokument med hjälp av vilka det kan konstateras att tillstånden är giltiga eller tillståndsansökningarna anhängiga när det gäller sådana tillståndspliktiga kommersiella tjänster som avses i 6 §.

10 §

Betalning av understödet

Understödet betalas i förskott i en enda post. Om understöd har beviljats för ledning av en sådan verksamhet enligt 6 § 1 mom. 1—4 punkten som understödstagaren håller på att inleda och verksamheten förutsätter ett tillstånd som beviljas av en myndighet, kan förskottet betalas när understödstagaren lämnar in det erhållna tillståndet till Livsmedelsverket inom sex månader efter att stödet beviljades.

11 §

Utredning om användningen av stödet

Understödsdagaren ska årligen lämna Livsmedelsverket en utredning om användningen av understödet och de faktiska kostnaderna inom den tidsfrist som angetts i beslutet om understöd. Till redogörelsen ska också understödstagarens senast fastställda resultaträkning och balansräkning fogas.

Understödsdagaren ska i sin bokföring specificera de utgifter och inkomster som uppkommit av tjänster inom ramen för skyldigheten att tillhandahålla tjänster och av andra kommersiella tjänster.

12 §

Ikraftträdande

Denna förordning träder i kraft den xx xxxx 2019 och är i kraft till den 31 december 2020, dock så att understöd kan betalas fram till den 30 juni 2021 i enlighet med artikel 4 om övergångsbestämmelser i kommissionens förordning (EU) nr 360/2012.

Helsingfors den

2019

Jord- och skogsbruksminister Jari Leppä

Regeringssekreterare Sara Vääntinen

VALTIONEUVOSTON ASETUS PÄIVITTÄISTAVARAKAUPPALVELUIDEN TUKEMISESTA MONIPALVELUKESKUKSINA HARVAAN ASUTUILLA MAASEUTUALUEILLA VUOSINA 2019-2020

1 Pääasiallinen sisältö

Esityksessä ehdotetaan annettavaksi valtioneuvoston asetus päivittäistavarakauppapalveluiden tukemisesta monipalvelukeskuksina harvaan asutuilla maaseutualueilla vuosina 2019-2020.

Kokeiluluonteisen avustuksen tarkoituksena on kehittää päivittäistavarakaupan roolia maaseudun monipalvelukeskuksena harvaan asutuilla alueilla sekä varmistaa ja luoda edellytyksiä maaseudun asukkaiden ja yritysten tarvitsemien peruspalveluiden pysymiselle lähellä alueen asukkaita. Ehtona valtion myöntämälle avustukselle olisi avustuksen saajan sitoutuminen määrääjäksi komission asetuksen (EU) N:o 360/2012 mukaiseen palveluvelvoitteeseen.

Palveluvelvoite sisältäisi päivittäistavarakauppapalvelun lisäksi vähintään kaksi muuta kaupallista palvelukokonaisuutta, joiksi katsottaisiin posti-, käteisnosto-, apteekki- tai polttoainejakelupalvelu, ja joita avustuksen saaja sitoutuisi tarjoamaan kahden vuoden ajan. Avustuksen myöntämisen yleisenä ehtona olisi lisäksi muun muassa, että hakija täyttäisi asetuksessa tarkemmin määritellyt, harvaan asutulla maaseutualueella sijaitsevan päivittäistavarakaupan toiminnan luonnetta ja laatua määrittävät, kriteerit. Lisäksi edellytettäisiin muun muassa, että avustettava päivittäistavarakaupan toiminta olisi avustuksen saajan itse harjoittamaa. Avustusta myönnettäisiin palveluvelvoitteen mukaisesta toiminnasta aiheutuneisiin kustannuksiin.

Asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset päivittäistavarakauppapalveluiden toiminnasta monipalvelukeskuksina harvaan asutuille maaseutualueille osoitettavan valtionavustuksen talousarvion mukaisesta myöntämisestä, maksamisesta ja käytöstä. Avustuksen hallinnointi on tarkoitus pitää kevyenä ottaen huomioon tuen kokeiluluonteisuus ja määräaikaisuus.

Asetus ehdotetaan annettavaksi valtionavustuslain (688/2001) 8 §:n nojalla.

Asetus tulisi voimaan 1.x.2019.

2 Tausta

2.1 Kyläkauppojen merkitys harvaan asutuilla maaseutualueilla

Kyläkaupat ovat keskeisessä asemassa Suomen maaseudun asuttuna pysymisen ja harvaan asutun maaseudun asuttuna pitämisen kannalta sekä yleisesti myös maaseudulla kausiluontoisesti asuvien ja matkustavien kannalta monipaikkaisuuden lisääntyessä. Kyläkauppojen määrä on Suomessa kuitenkin vähentynyt viime vuosina useasta syystä. Suomessa ei ole tällä hetkellä kyläkauppoja koskevaa voimassa olevaa lainsäädäntöä.

Harvaan asutun maaseudun väestön vähenemisen lisäksi kyläkauppojen asiakasmääriä pienentäviä syitä ovat muun muassa yleinen kaupan keskittyminen ja työssäkäyntialueiden laajentuminen sekä kauppojen aukioloaikojen vapauttaminen. Kyläkauppojen liikevaihto on myös laskenut tasaisesti viime vuosina. Liikevaihdon laskua selittävät elintarvikkeiden hintojen lasku, myynnin siirtyminen kyläkaupoilta suurempiin marketteihin, jotka pystyvät toimimaan kustannustehokkaammin kuin kyläkaupat, ja kaupungistuminen, joka vähentää asukasmäärää kyläkauppojen markkina-alueella. Harvaan asutulla maaseudulla etäisyydet ovat pitkiä, väestö vähenee ja ikääntyy samalla kun keskittämiskehityksen myötä palvelut loittonevat yhä kauemmas taajama-alueiden ulkopuolella asuvien kuntalaisten ulottuvilta. Erityisesti harvaan asutulla maaseudulla on alueita, joilla kilpailu ei toimi, vaan palveluiden järjestämiseksi on mietittävä muita tapoja. Maaseudun oloissa on tehtävä myös ero palvelun saatavuuden ja saavutettavuuden välillä; mikäli palvelu on tarjolla toimivilla markkinoilla, mutta sitä tarvitsevien ulottumattomissa, palvelua ei todellisuudessa ole. Lisäksi maaseudun väestömäärä ja samalla pal-

veluiden käyttäjien määrä kuitenkin vaihtelee voimakkaasti vuodenajan ja viikonpäivien mukaan. Etenkin kesäisin ja viikonloppuisin, mutta talviasuttavien vapaa-ajanasuntojen ja kehittyvien etätyömahdollisuuksien myötä muinakin aikoina, maaseudulla on todellisuudessa huomattavasti enemmän ihmisiä kuin asuinkuntaan perustuvasta tilastoinnista käy ilmi.

Luonnonvarakeskus laati joulukuussa 2018 *Kyläkaupat monipalvelukeskuksena-kokeiluhanke: markkinakartotus* (Ovaska) nimisen selvityksen jolla kartoitettiin kyläkauppojen nykytilannetta ja selvitettiin niiden palveluntarjontaa sekä päivittäistavaroiden että muiden palveluiden, eli käteisnosto-, posti-, apteekki- ja polttoainejakelupalveluiden osalta. Selvityksen mukaan kyläkaupat vähenevät nopeaa vauhtia koko maassa; vuodesta 2002 vuoteen 2015 noin 60 % kyläkaupoista on lopettanut toimintansa. Kaupat ovat pieniä ja usein ainoita kaupallisen palvelun tuottajia alueellaan. Pellervon taloustutkimuksen vuonna 2017 laatiman kyläkauppaselvityksen (Vuori, Arovuori, Busk, Kekäläinen, Pämppi, Rinta-Kiikka, Yrjölä) mukaan kyläkauppoja on jäljellä enää noin 220 ja niiden määrä vähenee lähes 30 myymälän verran vuosittain. Harvaan asutulla maaseudulla kyläkauppoja oli selvityksen mukaan jäljellä enää 103.

Kokonaisuutena kyläkauppojen kannattavuus on Luonnonvarakeskuksen selvityksen mukaan matala ja etenkin liikevaihdon lasku heikentää entisestään toimintaedellytyksiä. Tästä syystä kyläkauppojen tarjoamat päivittäistavarakauppaa täydentävät muut palvelut voivat selvityksen mukaan olla merkittävässä roolissa kyläkauppojen toiminnan jatkumisen kannalta. Selvityksen perusteella kyläkaupat ovat etenkin harvaan asutun maaseudun elinvoimaisuuden näkökulmasta tarkasteltuna yhä enemmän maaseudun palvelukeskuksia, joilla on päivittäistavarakaupan lisäksi monipuolisesti niin yksityisiä kuin julkisia palveluita valikoimassaan. Kyläkauppojen rooli onkin muuttumassa pienistä päivittäistavarakaupoista monipuolisiksi palveluntarjoajiksi, mutta edellä kuvattujen mm. rakenteellisten, hallinnollisten ja lainsäädännöllisten tekijöiden johdosta aiheutuneet muutokset toimintaympäristössä vaikeuttavat palveluntarjoajien toimintaedellytyksiä markkinoilla. Koska erityisesti harvaan asutulla maaseudulla on alueita, joilla kilpailu ei toimi edellä mainituista toimintaympäristön muutoksista johtuen, mutta väestö ikääntyy ja harvenee sekä toisaalta vaihtelee lukumäärällisesti samalla voimakkaasti mm. vuodenaikojen mukaan, kyläkauppojen toiminta monipuolisina palveluntarjoajina korostuu näillä alueilla kansalaisille tärkeänä ja yhteiskunnan toimivuuden kannalta merkittävänä palveluna.

Edellä kuvatun yleisen kehityssuunnan johdosta on kuitenkin selvää, että kuvatun kaltaisia palveluja ei markkinaehtoisesti tarjota tai pystytä tulevaisuudessa tarjoamaan tyydyttävällä tavalla harvaan asutulla maaseudulla, joten julkisen sektorin myöntämän taloudellisen tuen tarve näiden palveluiden saatavuuden turvaamiseksi näillä alueilla on ilmeinen. Näistä lähtökohdista ehdotetaan säädettäväksi valtioneuvoston asetuksella tukitoimenpiteistä, jolla turvattaisiin ja luotaisiin edellytyksiä päivittäistavarakauppal palveluiden toiminnalle monipalvelukeskuksina harvaan asutuilla maaseutualueilla.

2.2 Ruotsi

Ruotsissa päivittäistavarakauppojen komission asetuksen (EU) N:o 360/2012 mukainen, nk. SGEI de minimis -tuki peruspalveluiden järjestämistä varten on otettu käyttöön vuonna 2016. Tuen tarkoituksena on säilyttää kansalaisten mahdollisuus saada peruspalveluita, joiksi luetaan päivittäistavarat, polttoaine, apteekkituotteet sekä posti- ja maksupalvelut. Palveluiden saatavuus on riittävällä tasolla, kun palvelut toimivat kansalaisten ja yritysten arkipäivässä tyydyttävällä tavalla. Tuella on pyritty palveluiden saatavuuden turvaamisen ohella parantamaan harvaan asutun maaseudun yritysten toimintamahdollisuuksia. Ruotsin hallitus on alun perin varannut tukeen 35 miljoonaa kruunua (n. 3,6 miljoonaa euroa) vuodessa ajanjaksolle 2016-2019. Ruotsin kokemusten mukaan tuesta on ollut hyötyä ja sitä aiotaan jatkaa tulevaisuudessa jopa pysyvänä tukena. Tuki on tuonut varmuutta liiketoiminnan jatkamiseen ja edesauttanut investointeja muuhunkin toimintaan. Tuen taso Ruotsissa on nykyisellään noin 32 000 euroa päivittäistavarakauppaa kohden vuositasolla (Tillväxtverket 2018).

2.3 TAE 2019 mukainen määräraha tukitoimenpiteelle

Valtion talousarviossa vuodelle 2019 myönnettiin momentille 30.10.63 1 miljoona euroa kyläkaupat monipalvelukeskuksina -kokeiluhankkeen tukemiseen kolmen vuoden siirtomäärärahana. Tällä esityksellä on tarkoitus toimeenpanna talousarvion kyseinen kirjaus.

3 Valtion tukea koskeva lainsäädäntö

3.1 Euroopan unionin lainsäädäntö

Euroopan unionin valtioneuvoston päätöksiä koskevat periaatteet määrittävät Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 107–109 artikloissa. Artiklan 107 kohdan 1 mukaan lähtökohtaisesti jäsenvaltion myöntämä tuki, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua suosimalla jotakin tuotannonalaa, ei sovellu sisämarkkinoille, siltä osin kuin se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Valtioneuvoston päätökset koskevat toimenpiteitä, joissa julkinen sektori myöntää yrityksille tukea tai muuta etua.

EU:n valtioneuvoston päätöksissä sallitaan kuitenkin avustuksen myöntäminen tarkoitukseen, joka koskee yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluita (Services of General Economic Interest - SGEI). Yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvillä palveluilla tarkoitetaan palveluita, joiden saatavuuden kansalaisille viranomaisen haluaa turvata kaikissa olosuhteissa. Kyseessä on oltava viranomaisen arvion mukaan kansalaisille tärkeä tai yhteiskunnan toimivuuden kannalta merkittävä palvelu. SGEI-sääntelyn soveltaminen edellyttää puutteen havaitsemista markkinoiden toiminnassa, mikä tarkoittaa, että palvelua ei markkinaehtoisesti tarjota tai pystytä tulevaisuudessa tarjoamaan tyydyttävällä tavalla. Tällöin viranomaisen voi ryhtyä toimenpiteisiin palvelun saatavuuden turvaamiseksi antamalla yritykselle julkisen palvelun velvoitteen. EU:n jäsenvaltioilla on laaja harkintavalta sen suhteen, mitä ne pitävät yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvinä palveluina. Komissio voi asettaa kyseenalaiseksi sen, miten jäsenvaltio on määritellyt yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvät palvelut ainoastaan, jos kyse on ilmeisestä virheestä.

Komission asetus (EU) N:o 360/2012 sisältää erityiset vähämerkityksistä tukea koskevat säännöt, joita sovelletaan yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluja tuottaviin yrityksiin. Asetuksen mukaan yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluja tuottaville yrityksille myönnettävään tukeen ei sovelleta SEUT 108 artiklan 3 kohdan mukaista ilmoitusvelvollisuutta komissiolle, edellyttäen muun muassa, että yhdelle tällaisilla palveluja tuottavalle yritykselle myönnettävän tuen kokonaismäärä ei ole enemmän kuin 500 000 euroa minkään kolmen verovuoden jakson aikana ja että kyseessä on ns. läpinäkyvä tuki, jonka osalta on mahdollista laskea etukäteen tarkka bruttoavustusekvivalentti tarvitsematta tehdä riskinarviointia.

Esitetyn avustuksen myöntämisen edellytyksenä olisi muun muassa avustuksen saajan sitoutuminen määräajaksi komission asetuksen (EU) N:o 360/2012 mukaiseen, asetuksessa tarkemmin määritellyyn palveluvelvoitteeseen. Lisäksi hakijakohtaisen avustuksen enimmäismäärän rajaksi säädettäisiin 15 000 euroa.

3.2 Kansallinen lainsäädäntö

Suomessa valtionavustuslaki on harkinnanvaraisia valtionavustuksia koskeva yleislaki. Valtionavustuslaissa säädetään avustuksen myöntämisen perusteista ja yleisistä edellytyksistä sekä myöntämisen ja maksamisen muodoista, menettelyistä, käytöstä, käytön valvonnasta ja tarkastuksista. Laissa säädetään valtionavustuksen hakijan ja saajan oikeuksien ja velvoitteiden perusteista. Laissa säädetään myös viranomaisten tietojensaantioikeuksista. Valtionavustuslaissa säädetään myös valtionavustuksen lajeista. Lain 5 §:n 1 momentin mukaan valtionavustus voidaan myöntää yleisavustuksena tai erityisavustuksena. Harvaan asutulla maaseudulla sijaitsevan päivittäistavarakauppapalvelun tukemisesta monipalvelukeskuksena osalta kyse on valtionavustuslain 5 §:n 2 momentin mukaisena yleisavustuksena myönnettävästä avustuksesta, joka myönnetään avustuksen saajan toimintaan yleisesti. Valtionavustuslain 8 §:n mukaan tarkempia säännöksiä lain soveltamisalaan kuuluvan valtionavustuksen talousarvion mukaisesta myöntämisestä, maksamisesta ja käytöstä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

4 Asetusehdotuksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Esitetyllä tukitoimenpiteellä on tavoitteena turvata ja tarjota kannuste päivittäistavarakauppapalveluiden tuottamiselle ja saatavuudelle harvaan asutulla maaseutualueella ylläpitämällä ja lisäämällä näiden palveluiden monipuolisuutta. Tavoitteena on myös, että avustus luo edellytyksiä harvaan asutun alueen eri palveluiden yhteen-

sovittamiseksi. Tarkoituksena on lisäksi kehittää päivittäistavarakaupan roolia maaseudun monipalvelukeskussena harvaan asutulla maaseutualueella sekä varmistaa ja luoda edellytyksiä maaseudun asukkaiden ja yritysten tarvitsemien peruspalveluiden pysymiselle lähellä alueen asukkaita.

Valtion tuki myönnettäisiin ns. SGEI de minimis-tuen muodossa eli korvauksena yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvien palveluiden tuottamisesta aiheutuvia kustannuksia vastaan. Tällöin tukeen sovellettaisiin komission asetusta (EU) N:o 360/2012 Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluja (SGEI) tuottaville yrityksille myönnettävään vähämerkityksiseen (de minimis) tukeen. Koska kyse on vähämerkityksisestä tuesta, tukitoimenpidettä ei tarvitse ennakkoilmoittaa komissiolle eikä siitä tarvitse myöskään jälkikäteen raportoida komissiolle.

Valtion tuen myöntäminen SGEI de minimis-tukena edellyttää tukimenettelyä koskevan valtioneuvoston asetuksen antamista, koska komission SGEI de minimis-asetuksen mukaista julkista palveluvelvoitetta ei ole mahdollista antaa suoraan valtionavustuslain nojalla, vaan valtionavustuslain 8 §:n mukaisesti tarkemmista ehdoista ja edellytyksistä säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella.

Ehdotetulla valtioneuvoston asetuksella luodaan kriteerit ja säädöspohja päivittäistavara-kauppojen tarjoamalle monipalvelukeskustoiminnan tukemiseen kohdistuvalle avustukselle. Ehdotetulla asetuksella on tarkoitus antaa tarkemmat säännökset mm. päivittäistavara-kauppojen monipalvelukeskustoiminnan tukemisen tarkoituksesta, myöntämisperusteista sekä hakijoilta vaadittavista selvityksistä.

Tukijärjestelmä olisi määräaikainen. Tuen vaikutuksia seurattaisiin ja niistä tehtäisiin selvitys, jonka pohjalta arvioitaisiin tukijärjestelmän jatkoa.

5 Asetusehdotuksen vaikutukset

Taloudelliset vaikutukset

Asetuksella ei ole itsenäisiä taloudellisia vaikutuksia, koska tukitarkoitukseen arvioitu määräraha on määriteltä valtion talousarviossa vuodelle 2019 momentilla 30.10.63. Kolmen vuoden siirtomäärärahan suuruus on 1 miljoona euroa.

Yhteiskunnalliset vaikutukset

Tuen avulla turvattaisiin ja tarjottaisiin kannuste päivittäistavara-kauppalveluiden tuottamiselle ja saatavuudelle harvaan asutulla maaseutualueella ylläpitämällä ja lisäämällä näiden palveluiden monipuolisuutta. Avustuksella luotaisiin myös edellytyksiä harvaan asutun alueen eri palveluiden yhteensovittamiseksi. Tuen avulla päivittäistavara-kaupan roolia olisi myös mahdollista kehittää maaseudun monipalvelukeskukseksi harvaan asutulla maaseutualueella sekä varmistaa ja luoda edellytyksiä maaseudun asukkaiden ja yritysten tarvitsemien peruspalveluiden pysymiselle lähellä alueen asukkaita.

Vaikutukset viranomaistoimintaan

Ruokaviraston rooli toimeenpanevana viranomaisena. Avustuksen haku toteutettaisiin ensisijaisesti sähköisesti ja esitetyn määrärahan puitteissa.

6 Asian valmistelu ja lausunnot

Asia on valmisteltu virkatyönä maa- ja metsätalousministeriössä yhteistyössä valtiovarainministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön kanssa.

Asetusluonnoksesta pyydettiin lausunnot valtiovarainministeriöltä, oikeusministeriöltä, työ- ja elinkeinoministeriöltä, oikeuskanslerinvirastolta, kilpailu- ja kuluttajavirastolta, Pellervon taloustutkimus PTT ry:ltä, Päivittäistavara-kauppa PTY ry:ltä, Ruokavirastolta, Kaupan liitto ry, muita?

Lausunnoissa

Lausuntokierroksen perusteella saatujen lausuntojen johdosta esityksen

Yritystukineuvottelukunnan lausunto

7 Asetusehdotuksen sisältö

Valtioneuvoston asetus päivittäistavarakauppapalveluiden tukemisesta monipalvelukeskuksina harvaan asutuilla maaseutualueilla vuosina 2019-2020

Yksityiskohtaiset perustelut

1 § Soveltamisala. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin siitä, että avustus, jolla tuettaisiin päivittäistavarakauppojen toimintaa monipalvelukeskuksina, myönnettäisiin valtionavustuslain (688/2001) 5 §:n 2 momentin mukaisena yleisavustuksena.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siitä, että avustuksesta on lisäksi voimassa mitä valtionavustuslaissa on säädetty.

Pykälän 3 momentissa todettaisiin, että tukeen sovellettaisiin myös mitä yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluja (SGEI) tuottaville yrityksille myönnettävän vähämerkityksisen tuen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuvaksi Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti annetussa komission asetuksessa (EU) N:o 360/2012 (SGEI de minimis) säädetään.

2 § Avustuksen tarkoitus. Pykälässä määriteltäisiin, että avustuksen tarkoituksena on turvata ja tarjota kannuste päivittäistavarakauppapalveluiden tuottamiselle ja saatavuudelle harvaan asutuilla maaseutualueilla ylläpitämällä ja lisäämällä näiden palveluiden monipuolisuutta. Tavoitteena on myös, että avustus luo edellytyksiä harvaan asutun alueen eri palveluiden yhteensovittamiseksi. Tavoitteena on lisäksi turvata tietty perustaso kaupallisille palveluille maaseutualueilla sekä tukea alueiden elinvoimaisuutta maan eri osissa.

3 § Valtionapuviranomainen. Pykälässä säädettäisiin, että tämän asetuksen mukaisena toimivaltaisena valtionapuviranomaisena toimii Ruokavirasto.

4 § Määritelmät. Pykälän momentin 1 kohdassa määriteltäisiin asetuksen soveltamisalalla tarkoitettu harvaan asuttu maaseutualue. Määritelmän mukaisesti harvaan asutulla maaseutualueella tarkoitettaisiin harvaan asutua maantieteellistä alueluokkaa, joka perustuu Suomen ympäristökeskuksen laatimaan ja ylläpitämään, 12.11.2013 alkaen sovellettuun paikkatietopohjaiseen kaupunki-maaseutu-luokitukseen. Paikkatietoaineistona kaupunki-maaseutu -luokitus on vapaasti ladattavana sähköisesti Suomen ympäristökeskuksen Avoin tieto -palvelussa. Aineisto on myös katseltavissa sähköisesti Liiteri-tietopalvelussa ja ympäristökarttapalvelu Karpalossa. Kaupunki-maaseutuluokituksen mukaan harvaan asutulla maaseutualueella tarkoitetaan väestömäärältään harvaan asuttua aluetta, joka on paikalliselta elinkeinorakenteeltaan yksipuolista ja jossa toiminnoiltaan monipuolisia keskittyimiä ei ole tai ne ovat pieniä ja sijaitsevat etäällä toisistaan. Luokituksen mukaan harvaan asutut maaseutualueet sijaitsevat lähtökohtaisesti kaukana isoista keskuksista ja yleisin maankäyttöluokka tällaisilla alueilla on metsä tai suo. Lisäksi tällaisten alueiden asutusrakenne on luokituksen mukaan hajanaista, taajamia on harvassa ja niiden välillä saattaa olla laajoja asumattomia alueita.

Pykälän momentin 2 kohdassa määriteltäisiin asetuksen soveltamisalalla tarkoitetuksi päivittäistavarakaupaksi yleensä päivittäistavaroiden valikoimaa myyvää, pääasiassa itsepalveluperiaatteella toimivaa myymälää.

5 § Avustuksen yleiset ehdot. Pykälän 1 momentissa määriteltäisiin, että avustusta voidaan myöntää sellaiselle harvaan asutulla maaseutualueella sijaitsevalle päivittäistavarakaupalle 1) joka toimii ympäri vuoden ja 2) jonka päivittäistavaroiden myynti on vähemmän kuin kaksi miljoonaa euroa vuodessa ja 3) jonka etäisyys lähimpään

toiseen päivittäistavarakauppaan on vähintään 7,5 kilometriä tai se on muuten vaikeasti saavutettavissa ja 4) jonka päivittäistavaravalikoima on monipuolinen käsittäen vähintään 500 päivittäistavaran valikoiman.

Pykälän 2 momentissa määriteltäisiin, että avustuksen myöntämisen ehtona on hakijan sitoutuminen 6 §:n mukaiseen palveluntarjontaa koskevan velvoitteen hoitamiseen. Momentin mukaan palveluvelvoite alkaisi samanaikaisesti avustettavan toiminnan kanssa ja avustusta voitaisiin maksaa ainoastaan palveluvelvoitteen ajalta. Lisäksi avustettavan päivittäistavarakaupan toiminnan tulisi olla nimenomaisesti avustuksen saajan itse harjoittamaa.

Pykälän 3 momentilla rajattaisiin mahdolliset avustuksen saajat siten, että avustusta ei myönnettäisi huoltamoiden yhteydessä oleville myymälöille eikä myymäläautoille.

Pykälän 4 momentissa todettaisiin nimenomaisesti, että avustusta ei voida myöntää komission asetuksen (EU) N:o 360/2012 1 artiklan 2. h) kohdan mukaisesti vaikeuksissa olevalle yritykselle, koska asetuksen kohdan mukaan tällaisille yrityksille myönnettyyn tukeen ei sovelleta kyseessä olevaa komission asetusta. Vaikeuksissa olevana yrityksenä pidetään Euroopan unionin valtioneuvoston päätöksessä yleisesti ottaen yritystä, jonka toiminnan katsotaan loppuvan lähes varmasti lyhyellä tai keskipitkällä aikavälillä ilman viranomaisten tukitoimia. Unionin valtioneuvoston päätöksessä on määritelty yksityiskohtaiset kriteerit, joiden nojalla yrityksen katsotaan olevan vaikeuksissa. Kriteerit on esitetty komission tiedonannossa suuntaviivoista valtiontuesta rahoitusalan ulkopuolisten vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseen ja rakenneuudistukseen (2014/C 249/01) jaksossa 2.2 sekä vuosina 2014–2020 sovellettavan, nk. valtiontukien yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen (EU) N:o 651/2014) 2 artiklan 18 kohdassa. Kriteerit perustuvat yrityksen taloudellisiin tunnuslukuihin.

6 § Avustettavaa palveluntarjontaa koskeva velvoite. Pykälän 1 momentissa määriteltäisiin avustettavan palveluvelvoitteen sisältö, jonka mukaisesti avustuksen saaja sitoutuu tarjoamaan päivittäistavarakauppapalvelua. Lisäksi avustuksen saajan tulee sitoutua tarjoamaan vähintään kahta muuta kaupallista palvelukokonaisuutta, joita ovat seuraavat palvelut: postipalvelu, käteisnostopalvelu, apteekkipalvelu ja polttoainejakelupalvelu.

Pykälän 2 momentissa määriteltäisiin 1 momentissa tarkoitetun palveluvelvoitteen kesto, joka olisi kaksi vuotta.

7 § Avustuskelpoiset kustannukset. Pykälän 1 momentin mukaan avustusta voitaisiin myöntää 6 §:ssä määritellyn palveluvelvoitteen mukaisesta toiminnasta aiheutuneisiin kustannuksiin.

Pykälän 2 momentissa määriteltäisiin, että hyväksyttävänä kustannuksina otetaan huomioon kaikki 6 §:n mukaiseen velvoitteeseen sisältyvästä toiminnasta aiheutuneet kustannukset. Avustusta ei saisi käyttää muihin tarkoituksiin.

8 § Avustuksen määrä. Pykälän 1 momentin mukaan avustusta voitaisiin myöntää enintään 15 000 euroa hakijaa kohden vuosittain.

Pykälän 2 momentissa määriteltäisiin avustuksen enimmäismääräksi 50 % edellä 7§:ssä aiheutuvista avustuskelpoisista kustannuksista. Enimmäismäärä määriteltäisiin edellä kuvatun mukaisesti ottaen huomioon avustuksen kokeiluluonteisuus ja avustuksen hallinnointiin liittyvät yksinkertaisuuden tavoitteet suhteessa jaettavan avustuksen kokonaismäärärahaan ja avustuksen hakijakohtaiseen enimmäismäärään.

9 § Avustuksen hakeminen. Pykälän 1 momentin mukaan avustusta haettaisiin asetuksen mukaiselta toimivaltaiselta valtionapuviranomaiselta eli Ruokavirastolta.

Pykälän 2 momentin mukaan Ruokavirasto päättäisi palveluvelvoitteen ja avustuksen hakemiselle asetettavasta määräajasta.

Pykälän 3 momentin mukaan hakemus tulisi tehdä Ruokaviraston vahvistamalle lomakkeelle. Hakemuksen tulisi sisältää vähintään seuraavat tiedot:

1) SGEI de minimis-tuen mukaisen julkisen palveluvelvoitteen ja muiden palvelujen tuottamisesta syntyneet menot ja tulot eriteltynä toisistaan kirjanpidollisesti, jos avustuksen hakijalla on myös muuta kaupallista toimintaa

2) tiedot, joilla varmennetaan, että avustusta hakeva taloudellista toimintaa harjoittava yritys täyttää 5 §:n 1-4 kohdissa päivittäistavarakaupan harjoittajalle määritellyt kriteerit

3) tiedot joiden nojalla voidaan todentaa, että hakija ei ole asetuksen (EU) N:o 360/2012 1 artiklan 2. h) kohdan mukaisesti vaikeuksissa oleva yritys

4) tiedot, joiden nojalla voidaan todentaa hakijan mahdolliset muut asetuksen (EU) N:o 360/2012 tai muiden vähämerkityksisestä tuesta annettujen asetusten nojalla asianomaisen verovuoden ja kahden sitä edeltävän verovuoden aikana saadut vähämerkityksiset tuet

5) tiedot, joiden nojalla voidaan todentaa avustuksen hakijan viimeksi vahvistettu tuloslaskelma ja tase

6) asiakirjat joilla voidaan todentaa 6 §:n 1 momentin 1-4 kohdan mukaisten luvanvaraisten kaupallisten palveluiden osalta lupien voimassaolo tai lupahakemusten vireilläolo

10 § Avustuksen maksaminen. Pykälän momentin mukaan avustus maksettaisiin yhdessä erässä ennakkona. Lisäksi momentin mukaan, jos avustus on myönnetty sellaisen 6 §:n 1 momentin 1-4 mukaisen toiminnan johdosta, jota avustuksen saaja on aloittamassa ja toiminta edellyttää viranomaisen myöntämän luvan, ennakko voitaisiin maksaa, kun avustuksen saaja toimittaa saamansa luvan Ruokavirastolle kuuden kuukauden kuluessa tuen myöntämisestä. Avustuksen maksamista valtionavustuslain 12 §:n 2 momentin mukaisesti ennakkona voidaan pitää avustuksen käytön kannalta perusteltuna koska kyse on kokeiluluonteisesta avustuksesta, jossa hakijaa kohden myönnettävän avustuksen enimmäismäärä on suhteellisen pieni, ja tarkoituksena on lisäksi välttää hallinnollista taakkaa tukijärjestelmän toimeenpanossa. Avustuksen maksamista ennakkona voidaan pitää perusteltuna myös avustuksen käytön valvonnan tarkoituksenmukaisuuden kannalta tässä suhteessa.

11 § Selvitys avustuksen käytöstä. Pykälän 1 momentin mukaan avustuksen saajan olisi vuosittain toimitettava Ruokavirastolle selvitys avustuksen käytöstä ja toteutuneista kustannuksista avustuspäätöksessä määritellyn päivämäärään mennessä. Selvitykseen olisi liitettävä myös avustuksen saajan viimeksi vahvistettu tuloslaskelma ja tase.

Pykälän 2 momentin mukaan avustuksen saajan tulisi eritellä palveluvelvoitteen mukaisen palvelun ja muiden kaupallisten palveluiden tuottamisesta syntyneet menot ja tulot kirjanpidossaan.

12 § Voimaantulo. Pykälässä säädettäisiin asetuksen voimaantulosta ja määräaikaaisuudesta sekä avustuksen maksamista koskevasta siirtymäsäännöksestä